

نقش میانجی سبک‌های دلبستگی، رابطه سلامت روان با اعتیاد به اینترنت در نوجوانان

سید عزیز چابکی^۱، محمدرضا بلیاد^{۲*}، علیرضا کاکاوند^۳، بیوک تاجری^۴، فاطمه زم^۵

^۱گروه روانشناسی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، البرز، ایران، ^۲گروه روانشناسی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، قزوین، ایران

تاریخ وصول: ۱۳۹۹/۰۱/۱۴ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۵/۲۶

چکیده

زمینه و هدف: در سال‌های اخیر، کامپیوترها و اینترنت در تمامی بخش‌های زندگی افراد وارد شده است. یکی از مشکلاتی که ممکن است ایجاد شود، اعتیاد به اینترنت است که به عنوان یک اختلال جدید، با تعدادی از اختلالات روانپزشکی مرتبط گزارش شده است. هدف از این پژوهش، بررسی نقش میانجی سبک‌های دلبستگی، رابطه سلامت روان با اعتیاد به اینترنت در نوجوانان بود.

روش بررسی: روش پژوهش، توصیفی و از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری بود. جامعه پژوهش تمامی دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهر کرج در سال ۱۳۹۷-۱۳۹۸ بودند که از میان آنها ۳۱۰ دانش‌آموز به روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. ابزار پژوهش شامل پرسشنامه‌های سلامت گلدبرگ و هیلر، اعتیاد به اینترنت یانگ و سبک‌های دلبستگی هازن و شاور می‌باشد. تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق آزمون‌های همبستگی پیرسون و سوبل انجام گرفت.

یافته‌ها: نتایج پژوهش نشان داد، اثر مستقیم سلامت روان و سبک‌های دلبستگی بر اعتیاد اینترنتی دانش‌آموزان در سطح ۹۵ درصد اطمینان معنی‌دار بوده است ($p < 0/05$). همچنین نتایج، بیان‌گر رابطه غیرمستقیم بین سلامت روان و اعتیاد اینترنتی دانش‌آموزان با میانجی‌گری سبک‌های دلبستگی با ۹۵ درصد اطمینان می‌باشد ($p < 0/05$). به طور کلی نتایج الگوها نشان داد که تمامی مقیاس‌های پژوهش از برازش مناسب برخوردارند.

نتیجه‌گیری: بر اساس یافته‌ها فوق می‌توان نتیجه گرفت، که توجه به سلامت روان می‌تواند موجب ایجاد سبک دلبستگی ایمن گردد و به تبع آن با ایجاد بهزیستی روان‌شناختی از آسیب اعتیاد به اینترنت در دوران نوجوانی پیشگیری به عمل آید. بنابراین، ضروری است، در فرآیند پیشگیری از اعتیاد به اینترنت به نقش عوامل روان‌شناختی مانند سبک‌های دلبستگی ناایمن توجه کرد.

واژه‌های کلیدی: سلامت روان، اعتیاد به اینترنت، سبک‌های دلبستگی

*نویسنده مسئول: محمدرضا بلیاد، البرز، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرج، گروه روانشناسی

Email: belyad110@gmail.com

مقدمه

امروزه در عصر اطلاعات، کامپیوترها و اینترنت در تمامی بخش‌های زندگی افراد وارد شده است و یکی از مشکلاتی که ممکن است ایجاد شود، اعتیاد به اینترنت^(۱) است. اعتیاد به اینترنت، به توجه بیش از حد به رسانه‌های اجتماعی اطلاق می‌شود که با انگیزه غیر قابل کنترل برای استفاده از رسانه‌های اجتماعی و اختصاصی زمان بسیار زیادی را همراه است و در سایر جنبه‌های مهم زندگی اختلال ایجاد می‌کند^(۱).

به نظر می‌رسد هیچ وجهی از زندگی انسان نیست که تحت تأثیر این ابزار قرار نگرفته باشد. آمار گواهی می‌دهد، تعداد کاربران اینترنت در پایان سال ۲۰۱۵، ۳/۳ میلیارد نفر بوده است که تقریباً با نصف جمعیت جهان برابری می‌کند. این آمار نشان می‌دهد، در پایان سال ۲۰۱۵، حدود ۸۰ درصد از خانوارها در کشورهای توسعه یافته و ۳۴ درصد در کشورهای در حال توسعه به گونه‌ای به اینترنت دسترسی داشته‌اند و بر این اساس، ضریب نفوذ اینترنت در دنیا ۴۵ درصد جمعیت می‌باشد^(۲). در ایران بر اساس آمار مرکز (متما) که مربوط به پایان سال ۱۳۹۳ است حدود ۷۴ درصد از مردم (حدود ۵۶ میلیون نفر) به شبکه‌های مختلف اینترنت متصل بوده‌اند که بیشترین تعداد مشترکین اینترنت، مربوط به اینترنت موبایل می‌باشد^(۳). در سایت آمار جهانی اینترنت، ضریب نفوذ اینترنت در ایران ۲/۵۷ درصد گزارش شده است^(۲). در برخی از پژوهش‌ها، آثار نامطلوب بالقوه

ناشی از استفاده از اینترنت، عمدتاً به نبود اولیه بهزیستی روانی اجتماعی اسناد داده می‌شود^(۴) از آنجا که نوجوانی به لحاظ آسیب‌پذیری در برابر اعتیاد، دوره‌ای بحرانی است^(۵) که نسبت به افراد بزرگسال، احتمال بیشتری وجود دارد که الگوی استفاده افراطی از اینترنت در آنان رواج یابد، همچنین رویدادهای استرس‌زای زندگی نیز با این الگوی رفتاری همبسته دانسته شده است؛ این گونه فرض شده که در شرایط استرس‌زا افراد به منظور مدیریت خلقی، هیجانی و جبرانی اجتماعی آن، به استفاده از اینترنت متوسل می‌شوند^(۶).

یکی از عوامل تأثیرگذار بر اعتیاد به اینترنت، سلامت روان^(۲) است^(۷). سلامت روان عبارت است از قابلیت ارتباط موزون و هماهنگ با دیگران، تغییر و اصلاح محیط فردی اجتماعی و حل تضادها و تمایلات شخصی به طور منطقی، عادلانه و مناسب است^(۸). با توجه به پژوهش‌هایی که تاکنون در مورد اعتیاد به اینترنت انجام شده، استفاده افراطی از اینترنت در نوجوانان و جوانان به طور خاصی اثرات منفی بر سلامت روانی و شرایط روان‌پزشکی آن‌ها دارد. از جمله این اثرات می‌توان به اختلال بیش‌فعالی - کمبود توجه، افسردگی و اختلالات اضطرابی اشاره کرد. نوجوانان دارای اعتیاد اینترنت بیشتر احتمال دارد که از افسردگی و خصومت شکایت داشته باشند و مشکلات بسیاری در زمینه روابط بین فردی گزارش می‌دهند. همچنین احتمال اختلال جسمانی سازی،

1-Internet Addiction
2-Mental Health

رفتارهای پرخاشگرانه و انزوا در این افراد بیشتر است. برخی پژوهش‌ها نشان داده‌اند که اعتیاد به اینترنت با اختلالات عاطفی و اختلال در روابط اجتماعی همراه است که هر روز به مقدار بیشتری در استفاده کنندگان از اینترنت گسترش می‌یابد (۹). هم‌چون دیگر اعتیادها، اعتیاد به استفاده از اینترنت، روند کارهای درسی، شغلی، زندگی اجتماعی و سایر جنبه‌های زندگی روزانه فرد، از جمله تعاملات نوجوان با خانواده را مختل می‌کند (۱۰).

پژوهش‌های زیادی برای بررسی علل و عوامل زمینه‌ساز و توسعه اقدامات درمانی و یا پیشگیرانه مؤثر و ضروری است. در این خصوص به نظر می‌رسد، پژوهش‌ها در زمینه اعتیادهای رفتاری، نقش عواملی چون عوامل خانوادگی را تبیین کرده است که نگرش‌ها و رفتارهای فرد را تحت تأثیر قرار می‌دهد و والدین به طور مستقیم و غیر مستقیم بیشترین حمایت و تأثیر را برای فرزندان دارند (۱۱). خانواده، اولین پایه‌گذار شخصیت، ارزش‌ها و معیارهای فکری فرد و اساسی‌ترین واحدی است که هر کس به آن تعلق دارد. در واقع می‌توان گفت خانواده، یک نظام اجتماعی طبیعی است که ویژگی‌های خاص خود را دارد. رابطه اعضای این خرده فرهنگ‌ها، رابطه عمیق و چند لایه است. در چنین نظامی، افراد به علایق و دلبستگی‌های عاطفی نیرومند، پایدار و متقابل به یکدیگر متصل می‌شوند (۱۲). نظر به این که کودک، مادر را اولین پایگاه عاطفی امن در زندگی می‌یابد، شخصیت مادر در تحول شخصیت کودک، اهمیت

اساسی دارد. هر چند ممکن است در طول زمان این دلبستگی‌ها نوسان یابد، اما در سراسر زندگی خانواده به بقای خود ادامه می‌دهد (۱۳). از نظر بالبی بین تجربه‌های دوران کودکی فرد با والدین خود و رفتار والدینی بعدی او، رابطه و پیوستگی وجود دارد. طبق نظریه دلبستگی، انسان‌ها تمایل دارند با افراد خاص، پیوند عاطفی قوی (دلبستگی) برقرار کنند (۱۴). رفتار دلبستگی که هم از یک نیاز فطری و هم از اکتساب منتج می‌شود، دارای کنش‌های مضاعف است؛ یکی کنش حمایتی و دیگری کنش اجتماعی شدن. دلبستگی در جریان چرخه‌های زندگی از مادر به نزدیکان و سپس به بیگانگان و به گروه‌های بیش از پیش وسیع‌تری تسری می‌یابد و به صورت عاملی مهم در ساخت‌دهی شخصیت کودک در می‌آید. هر شکافی در مبادله زودرس نخستین روابط (که در جریان کودکی تا نوجوانی استقرار می‌یابند) ایجاد شود، می‌تواند تأثیر قاطعی بر تحول شخصیت داشته باشد و در آینده به اختلالات کم و بیش وخیم مرضی منجر شود (۱۴). سبک‌های دلبستگی متغیر دیگری است که در ارتباط با اعتیاد به اینترنت مورد بررسی قرار گرفت (۱۵). سبک دلبستگی الگویی است که بر مبنای روابط اولیه فرد با والدین یا مراقبین خود شکل می‌گیرد و به مناسبات و روابط بین شخصی در آینده منجر می‌شود، این الگو می‌تواند ایمن، نالایمن، دوسوگرا و اجتنابی باشد (۱۶). در این زمینه، برخی از پژوهشگران رابطه بین اعتیاد به اینترنت و سبک دلبستگی را به طور وسیع مورد نظر قرار داده‌اند. در

پژوهشی مشخص شد، نوجوانانی که بیشتر از دیگران از اینترنت استفاده می‌کنند، ارتباط کمتری با مادر و دوستان خود برقرار می‌کنند و در ارتباط با والدین، سبک دلبستگی ناایمن دارند (۱۷). همچنین در پژوهشی دیگر نشان داده شده است اعتیاد به اینترنت با سبک دلبستگی ایمن، رابطه منفی و با سبک دلبستگی دوسوگرا و اجتنابی، رابطه مثبت دارد و سبک دلبستگی دوسوگرا نسبت به دو سبک دیگر، بیشتر پیش‌بینی کننده اعتیاد به اینترنت است (۱۸). طبق پژوهشی دیگر، افراد وابسته به فضاهای مجازی و اینترنت، دارای سبک‌های دلبستگی ناایمن بوده و در روابط شخصی، هیجانی و اجتماعی خود دچار مشکلاتی هستند (۱۹). هدف از این مطالعه بررسی نقش میانجی سبک‌های دلبستگی در رابطه سلامت روان با اعتیاد به اینترنت در نوجوانان بود.

روش بررسی

روش پژوهش حاضر، توصیفی و از نوع مدلیابی معادلات ساختاری می‌باشد. جامعه پژوهش تمامی دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم شهر کرج در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۷ بودند. در مدلیابی معادلات ساختاری حدود ۲۰ نمونه برای هر عامل (متغیر پنهان) لازم است (۲۰). جهت افزایش اطمینان، تعداد ۳۱۰ نفر نمونه در نظر گرفته شد، روش نمونه‌گیری در پژوهش حاضر هدفمند است، به این شکل که از نواحی چهار گانه کرج، به تعدادی از مدارس مراجعه شد و از طریق آزمون و به کمک

اولیاء مدرسه، دانش‌آموزان آسیب‌پذیر شناسایی شدند و به عنوان نمونه نهایی در پژوهش مشارکت داده شدند. جهت بررسی روابط بین متغیرها از آزمون همبستگی پیرسون و جهت بررسی برازش مدل از روش مدلیابی معادلات ساختاری استفاده شد.

پرسشنامه سلامت عمومی گلدبرگ و هیلر ۲۸ GHQ (۱۹۷۹) شناخته شده‌ترین ابزار غربالگری در روانپزشکی است. این پرسشنامه ۲۸ سوالی، به بررسی وضعیت روانی فرد در یک ماهه اخیر می‌پردازد و شامل نشانه‌هایی مانند افکار و احساسات نابهنجار و جنبه‌هایی از رفتار قابل مشاهده است. سوالات این پرسشنامه در طیف لیکرت از ۰ تا ۳ نمره‌گذاری می‌شوند. حداکثر نمره به دست آمده ۸۴ است و هر چه نمره فرد در پرسشنامه کمتر باشد، بیانگر سلامت روانی بهتر است. گلدبرگ در بازنگری ۴۳ بررسی، حساسیت ۸۴ درصد، ویژگی ۸۲ درصد و بهترین نقطه برش را ۲۳ درصد گزارش کرده است (۲۱). علوی ضریب آلفای این پرسشنامه را ۹۳ درصد و اعتبار بازآزمایی آن را ۶۲ درصد گزارش کرده است (۲۲).

پرسشنامه اعتیاد به اینترنت، این مقیاس به وسیله یانگ در سال ۱۹۹۸ در بیست آیتم طراحی شده است. نمره‌گذاری به روش لیکرت (از صفر تا پنج) است و عبارت معکوس ندارد. نمرات بالاتر بیانگر شدت استفاده از اینترنت است. یانگ و راجرز، اعتبار درونی آزمون را بالاتر از ۹۲ درصد گزارش

کرده‌اند (۲۳). سبزا و همکاران نیز آلفای کرونباخ ۹۲ درصد گزارش کرده‌اند (۲۴)، در پژوهشی دیگر علوی و همکاران، اعتبار آزمون را به روش بازآمایی و دو نیمه کردن به ترتیب برابر ۸۲ درصد و ۷۲ درصد به دست آوردند و روایی محتوایی و ویژگی‌های روان سنجی مطلوب آن را تأیید کردند (۲۵).

پرسشنامه دلبستگی بزرگسالان؛ این مقیاس دو قسمتی با استفاده از آیتم‌های پرسشنامه دلبستگی بزرگسالان هازن و شاور (۱۹۸۷) ساخته شده و به وسیله بشارت در نمونه‌های ایرانی هنجاریابی شده است. در قسمت اول سه سبک دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا بر حسب ۱۵ سوال در مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت از هم متمایز می‌شوند. در قسمت دوم، آزمودنی با انتخاب یک گزینه از سه گزینه‌ای که سه نوع دلبستگی را توصیف می‌کند، سبک دلبستگی خود را مشخص می‌کند. ضرایب آلفای کرونباخ برای هر یک از خرده مقیاس‌های سبک دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا در مورد یک نمونه ۱۴۸۰ نفری به ترتیب؛ ۹۱، ۸۷ و ۹۰ درصد محاسبه شده است (۲۶).

داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS و AMOS و آزمون آماری پیرسون تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها

در پژوهش حاضر تعداد پاسخگویان دانش آموز پسر ۱۵۹ نفر (۵۱/۳ درصد)، تعداد پاسخگویان دانش آموز دختر ۱۵۱ نفر (۴۸/۷ درصد) می‌باشند. در

جدول ۱ میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش نشان داده شده است. برای بررسی نرمال بودن تک متغیری یک معیار کلی توصیه می‌کند که چنانچه کجی و کشیدگی در بازه (۲، -۲) نباشند داده‌ها از توزیع نرمال برخوردار نیستند. بر اساس داده‌های جدول ۱ مشخص می‌شود که شاخص کجی و کشیدگی هیچ یک از نشانگرها خارج از بازه (۲، -۲) نیست و بنابراین می‌توان آن‌ها را نرمال یا تقریب نرمال در نظر گرفت. یکی از مفروضه‌های الگوی تحلیل مسیر نرمال بودن توزیع چند متغیری است، برای این منظور در نرم‌افزار AMOS از ضریب کشیدگی چند متغیری مardia استفاده می‌شود. بنتر (۲۷) پیشنهاد می‌کند که مقادیر بزرگتر از ۵ برای ضریب مardia نشان دهنده توزیع غیر نرمال داده‌ها است. مقدار ضریب مardia برای داده‌های پژوهش حاضر برابر با ۲۳/۳ است که نشان می‌دهد مفروضه نرمال بودن چند متغیره برقرار است.

به‌منظور ارزیابی عدم وجود اثر هم خطی بین متغیرهای مستقل از شاخص تحمل و عامل تراکم واریانس استفاده شد که نتایج آن در جدول ۲ نشان داده شده است. در جدول ۲ چون شاخص تحمل واریانس نزدیک به ۱ است، لذا هیچ یک از متغیرهای پیش‌بین با سایر متغیرهای پیش‌بین اثر هم خطی ندارد. همچنین مقدار شاخص عامل تراکم واریانس کمتر از ۲ است، لذا بین متغیرهای پیش‌بین اثر هم خطی وجود ندارد. به منظور پاسخ به پرسش اصلی پژوهش مبنی بر این که "آیا مدل تعیین اعتیاد اینترنتی

دانش‌آموزان با توجه به سلامت روان و نقش میانجی سبک‌های دلبستگی با داده‌های تجربی برآزش دارد؟^۲ از الگوییابی معادلات ساختاری و نرم‌افزار ایموس نسخه ۲۴ بهره برده شده است. در جدول ۲ مهم‌ترین شاخص‌های آزمون برآزش مدل مفهومی پژوهش گزارش شده است.

با توجه به این که هر یک از شاخص‌های به دست آمده برآزش مدل، به تنهایی دلیل برازندگی مدل و یا عدم برازندگی آن نیستند، نیاز است که این شاخص‌ها را در کنار یکدیگر و با هم تفسیر کرد. نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد، شاخص‌های برآزش مدل در مجموع از وضعیت مطلوبی برخوردار شده‌اند و بنابراین پاسخ به فرضیات پژوهش بلامانع می‌باشد. در ادامه مدل نهایی (اصلاح شده) در حالت ضرایب استاندارد نشده و ضرایب مسیر (β) گزارش شده است. مدل در حالت ضرایب استاندارد نشده معادل با وزن‌های رگرسیونی است که بر اساس آن می‌توان نمرات خام را محاسبه کرد. مدل در حالت ضرایب استاندارد شده معادل بین مثبت یک و منفی یک محدود می‌شود و برای نشان دادن قدرت و جهت رابطه از آن استفاده می‌شود.

آزمون ضرایب مسیر شکل ۱ نشان می‌دهد اثر مستقیم سلامت روان بر اعتیاد اینترنتی ($t = -4/38$) و ($\beta = -0/39$)، در سطح ۹۵ درصد اطمینان معنی‌دار بوده است ($p < 0/05$). جهت بررسی اثر متغیر میانجی سبک‌های دلبستگی در رابطه بین سلامت روان و اعتیاد اینترنتی، از آزمون سوبل استفاده شد. یک

روش مورد استفاده برای سنجش معنی‌داری اثر متغیر واسطه آزمون سوبل (۲۸) است که مستقیماً معنی‌داری ab را نسبت به توزیع بهنجار Z با استفاده از خطای استاندارد متغیر میانجی می‌سنجد (جدول ۴). بدین ترتیب که پس از تقسیم حاصل ضرب دو ضریب غیراستانداردی که مسیرهای متغیر واسطه را تشکیل می‌دهند، بر خطای استاندارد این حاصل ضرب، نسبت به دست آمده با جدول توزیع بهنجار مقایسه می‌شود، اگر نسبت به دست آمده بزرگ‌تر از $1/96$ باشد نتیجه گرفته می‌شود که اثر متغیر میانجی معنی‌دار است.

مسیرهای مورد نظر در شکل ۲ نشان داده شده است. بنابراین برای استفاده از این فرمول ضرایب غیراستاندارد و خطای استاندارد دو مسیر مورد نیاز می‌باشد. سوبل معتقد است که این نسبت به گونه‌ای مجانب دارای توزیع بهنجار است و زمانی که این نسبت بزرگ‌تر از $1/96 \pm$ باشد برای نمونه‌های بزرگ منجر به رد فرض صفر در سطح $p = 0/05$ می‌شود (۲۸). آنچه از نتایج جدول فوق برمی‌آید این است که سلامت روان اثر غیرمستقیم به واسطه سبک‌های دلبستگی بر اعتیاد اینترنتی دانش‌آموزان داشته است، بنابراین فرضیه مطرح شده در ارتباط با وجود رابطه غیرمستقیم بین سلامت روان و اعتیاد اینترنتی دانش‌آموزان با میانجی‌گری سبک‌های دلبستگی با ۹۵ درصد اطمینان تأیید می‌شود (جدول ۵) ($p < 0/05$).

جدول ۱: میانگین، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی متغیرهای پژوهش

مقیاس	شاخص آماری	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی	کشیدگی
سلامت روان	۳۱۰	۶۶/۲۳	۱۳/۷۳	۰/۵۴	۱/۴۸	
سبک دلبستگی ایمن	۳۱۰	۳۶/۵۲	۷/۰۴	۰/۱۹	۰/۲۳	
سبک دلبستگی اجتنابی	۳۱۰	۲۹/۷۶	۵/۴۳	۰/۱۷	۰/۵۸	
سبک دلبستگی دوسوگرا	۳۱۰	۲۸/۱۶	۶/۴۱	۰/۴۸	۰/۶۱	
اعتیاد اینترنتی	۳۱۰	۵۸/۷۰	۱۹/۰۱	۰/۰۳	۰/۳۵	

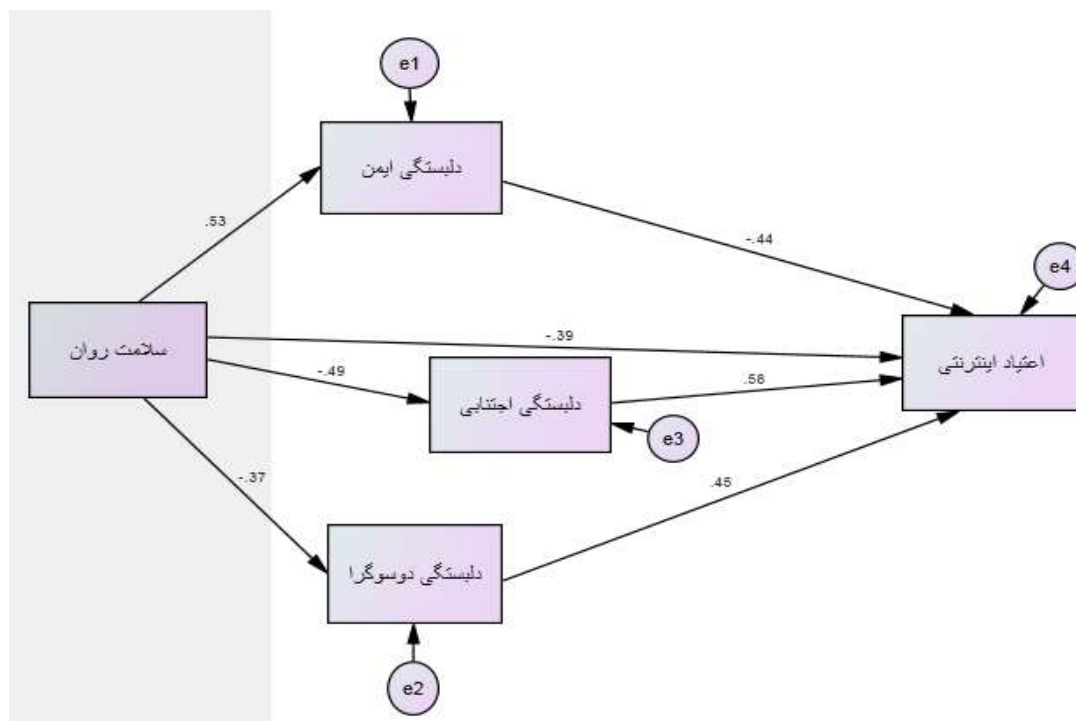
جدول ۲: شاخص تحمل واریانس و عامل تراکم واریانس به منظور ارزیابی عدم وجود اثر هم خطی بین متغیرهای مستقل

متغیرهای پیش‌بین	تحمل	عامل تراکم واریانس
سلامت روان	۰/۹۶	۱/۱۳
سبک دلبستگی ایمن	۰/۷۹	۱/۲۶
سبک دلبستگی اجتنابی	۰/۹۵	۱/۱۴
سبک دلبستگی دوسوگرا	۰/۸۱	۱/۲۴
اعتیاد به اینترنت	۰/۶۶	۱/۵۰

جدول ۳: شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری نقش میانجی سبک‌های دلبستگی در رابطه با سلامت روان با اعتیاد به اینترنت

نام شاخص	شاخص‌های برازش
مقدار	حد مجاز
خی‌دو بر دی‌اف	۲/۳۱
ریشه میانگین خطای برآورد (RMSEA)	۰/۰۷
برازندگی تعدیل یافته (CFI)	۰/۹۳
برازندگی نرم شده (NFI)	۰/۹۵
نیکویی برازش (GFI)	۰/۹۶
نیکویی برازش تعدیل شده (AGFI)	۰/۹۲

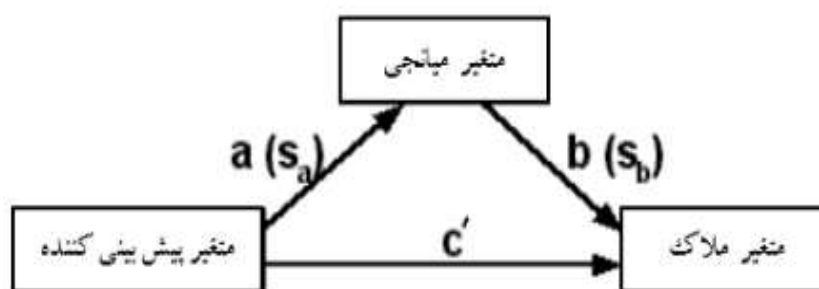
شکل ۲: مدل در حالت ضرایب استاندارد شده

جدول ۴: ضرایب و معنی‌داری اثرات مستقیم سلامت روان بر اعتیاد اینترنتی

متغیر ملاک	متغیر پیش‌بین	نوع اثر	ضریب استاندارد نشده	β استاندارد شده	آماره معنی‌داری	Sig
اعتیاد اینترنتی	سلامت روان	مستقیم	-۰/۵۱	-۰/۳۹	-۳۸/۴	۰/۰۰۱

جدول ۵: ضرایب و معنی‌داری اثرات غیرمستقیم سلامت روان بر اعتیاد اینترنتی

متغیر ملاک	متغیر پیش‌بین	نوع اثر	ضریب استاندارد نشده	β استاندارد شده	آماره سوبیل	Sig
اعتیاد اینترنتی	سلامت روان	به واسطه‌ی دلبستگی ایمن	-۰/۹۷	-۰/۲۳	۳/۰۹	۰/۰۰۱
سلامت روان	سلامت روان	به واسطه‌ی دلبستگی اجتنابی	-۰/۶۹	-۰/۲۸	۳/۱۷	۰/۰۰۱
سلامت روان	سلامت روان	به واسطه‌ی دلبستگی دوسوگرا	-۰/۵۲	-۰/۱۷	۲/۴۶	۰/۰۱

شکل ۲: نمودار مسیرها در مدل میانجی

بحث

دوران نوجوانی از مراحل بسیار مهم تحول شخصیت به شمار می‌رود که به‌عنوان دشوارترین دوران زندگی از آن یاد می‌شود و از دیرباز مورد توجه روان‌شناسان قرار گرفته است (۲۹). نوجوانان به‌دلیل تغییرات پیچیده و سریعی که در این دوران زندگی تجربه می‌کنند، در معرض اختلالات رفتاری، ناهنجاری‌های روانی، رفتارهای پرخطر و آسیب‌های اجتماعی قرار دارند. این قشر سنی در جوامع، برای آینده یک کشور، سرمایه‌های با ارزشی به‌شمار می‌آیند، حتی می‌توان گفت که میزان پیشرفت یک جامعه در گرو چگونگی تربیت و پرورش این نسل است (۲۹). بنابراین اگر نوجوان، متناسب با نیازهای آینده کشور تربیت شود و درمقابل انواع ناهنجاری‌های روانی، اختلالات رفتاری و آسیب‌های اجتماعی محافظت و حمایت شود، جوامع به یکی از اهداف والا و مهم خود دست می‌یابد، از این رو اختلالات و آسیب‌هایی که تهدیدکننده این قشر هستند، در حوزه روان‌شناسی اهمیت ویژه‌ای دارند. بنابراین هدف از این مطالعه، بررسی نقش میانجی سبک‌های

دلبستگی در رابطه با سلامت روان با اعتیاد به اینترنت

در دانش‌آموزان بود.

آزمون ضرایب مسیر شکل ۱ نشان می‌دهد اثر مستقیم سلامت روان و سبک‌های دلبستگی بر اعتیاد اینترنتی دانش‌آموزان در سطح ۹۵ درصد اطمینان معنی‌دار بوده است که این یافته‌ها با نتایج مطالعه وارتبرگ و همکاران، ترووالا و همکاران، زندی و همکاران، وفایی نجار و مغنی‌زاده هم‌سو است (۳۱) و ۳۰، ۱۹، ۱۰). همچنین طبق پژوهش نائینیان و همکاران، دانش‌آموزان که استفاده مهار نشده از اینترنت داشتند سطح پریشانی روانشناختی (استرس، اضطراب و افسردگی) بیشتری نشان می‌دادند (۷). از سوی دیگر طبق نظریه دلبستگی، افراد با تمایلی درونی برای برقراری رابطه با سایرین متولد می‌شوند و این تمایل در طول زندگی فرد تداوم می‌یابد، بنابراین این گونه استدلال می‌شود که افراد با سبک دلبستگی نالایم، برای رسیدن به نیازهای دلبستگی خود، از اینترنت به صورت افراطی استفاده می‌کنند (۳۲). در این راستا، اعتیاد به اینترنت با سبک دلبستگی ایمن رابطه منفی و با سبک دلبستگی نالایم رابطه مثبت

دارد(۱۷). همچنین در پژوهش دیگر نشان داده شد که نوجوانان نالایمن احساس تنهایی بیشتری و تحریک پذیری بالاتر داشته و در مقیاس های عاطفی منفی نمرات بالاتری کسب می کنند. خصوصاً در نوجوانان، سبک دلبستگی دوسوگرا با اختلالات درونی سازی شده مانند اضطراب همراه است(۱۶). بنابراین این گونه می توان بیان کرد که دلبستگی و ارتباط عاطفی با مادر سبب می شود کودک به دنبال آسایش حاصل از وجود مادر باشد. دلبستگی سالم، شالوده رشد عاطفی و اجتماعی سالم را در دوران بزرگسالی پی ریزی می کند، در واقع، دلبستگی های انسان نقش حیاتی در زندگی وی ایفا می کند. دلبستگی، سلامت روان را تأمین می کند. با توجه به آنچه که بیان شد، دلبستگی بر سلامت روان و اعتیاد به اینترنت به صورت مستقیم تأثیرگذار است.

یافته دیگر پژوهش نشان داد که فرضیه مطرح شده در ارتباط با وجود رابطه غیرمستقیم بین سلامت روان و اعتیاد اینترنتی دانش آموزان با میانجی گری سبک های دلبستگی با ۹۵ درصد اطمینان تأیید می شود. نتایج این یافته با پژوهش های دروس، لین و همکاران، ترووالا و همکاران، زراعت پشه و همکاران و کوهوت هم سو است(۳۵، ۳۴، ۱۹، ۱۷، ۱۱). در تفسیر چنین یافته هایی می توان گفت افراد که در کودکی روابط صمیمی و بهتری با والدین خود داشتند، واجد سبک دلبستگی ایمن هستند، این افراد می توانند ارتباط بین فردی بهتری برقرار کنند و از سلامت روان بالاتری برخوردارند و همچنین دارای

اعتماد به خویشتن و در هنگامی که مانعی سر راه آنها قرار می گیرد کمتر به سراغ رفتارهای اعتیادی می روند، اما افراد دارای سبک دلبستگی نالایمن، به خاطر احساس ناامنی، اضطراب و عدم اعتمادی که به خود یا دیگران دارند، در هنگام شکست در برقراری ارتباط با دیگران، بیشتر دچار انزوا و تنهایی می شوند که نشان دهنده عدم سلامت روان می باشد و این امر باعث می شود که به اینترنت گرایش بیشتری داشته باشند. مطابق با نظریه خودشیفتگی کوهات، معتادان افرادی هستند که از تجربیات دردناک ناشی از سرخوردگی های شدید در ارتباط با مادر رنج می برند، بی توجهی مادر نسبت به نیازهای فرزند باعث می شود خودنظم دهی با موفقیت انجام نشود و ساختارهای روانی مرتبط به مهار درونی رفتار شکل نگیرند(۳۵). از این رو، این افراد به امور و اشیای بیرونی وابستگی پیدا می کنند که اعتیاد به اینترنت می تواند یکی از شیوه های جبران کمبودهای درونی آنها محسوب شود. بر این اساس می توان با توجه به نقشی که سبک های دلبستگی به صورت غیر مستقیم بر سلامت روان دارد، از بروز آسیب اعتیاد به اینترنت در نوجوانان و جوانان پیشگیری کرد.

نظر به این که هر پژوهشی با محدودیت هایی روبه رو است، پژوهش حاضر نیز از این امر مستثنی نبوده است. خودگزارشی بودن ابزارها پژوهش یکی از محدودیت ها بود. پیشنهاد می شود پژوهشگران علاقه مند به این حوزه، با حجم نمونه وسیع و متنوع و همچنین ابزارهای عینی تر و معتبر، به بررسی ابعاد

مرتبط با سبک‌های دلبستگی و سلامت روان در رفتارهای آسیب‌رسان از جمله، اعتیاد به اینترنت بپردازند و همچنین در مداخلات پیشگیری و درمان اعتیاد به اینترنت اهمیت ویژه‌ای داده شود.

نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش حاضر، مدلی را تبیین می‌کند که نشان می‌دهد سبک‌های دلبستگی، در بین عوامل خطر ساز فردی (سلامت روان) و اجتماعی (اعتیاد اینترنتی) نقش میانجی ایفا می‌کند. از این رو می‌توان نتیجه گرفت که توجه به یک شیوه فرزندپروری آگاهانه می‌تواند موجب ایجاد سبک دلبستگی ایمن شود و به تبع آن با ایجاد بهزیستی روان‌شناختی از ایجاد آسیب در دوران نوجوانی و در پی آن بزرگسالی جلوگیری به عمل آید. حتی در صورت بروز آسیب، با استفاده از برنامه‌های مداخله‌ای که بر اساس این متغیرها است، می‌توان از گسترش آسیب پیشگیری به عمل آورد. بنابراین توجه به فاکتورها و متغیرهای پژوهش و طراحی یک برنامه آموزشی بر اساس آن می‌تواند برای این مداخله و پیشگیری، اثربخش باشد.

تقدیر و تشکر

این مقاله برگرفته از پایان نامه دکتری رشته روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج با کد اخلاق IR.IAU.K.REC.1398.042 می‌باشد، که زیر نظر این دانشگاه انجام شد.

REFERENCES

- 1.Schou Andreassen C. Social network site addiction-an overview. *Current Pharmaceutical Design* 2014; 20(5): 4053-61.
- 2.Internet World Stats.Internet Usage in the Middle East [updated November, 1, 2015; cited January 06; 2016]. Available from: <http://www.internetworldstats.com/stats.htm>.
3. National Statistics Center of Iran.[www. Matma. lto. Gov. ir/document](http://www.matma.lto.gov.ir/document).
- 4.Caplan SE. Relations among lon, eliness, social anxiety and problematic Internet use. *Cyber Psychology & behavior* 2006; 10(2): 234-42.
- 5.Pallanti S, Bernardi S, Quercioli L. The Shorter PROMIS questionnaire and the internet addiction scale in the assessment of multiple addictions in a high-school population: prevalence and related disability. *CNS Spectr* 2006; 11(12): 966-74.
- 6.Leung L. Stressful life events, motives for Internet use, and social support among digital kids. *Cyber Psychology & Behavior* 2006; 10(2): 204-14.
7. Nainian MR, Friendship Literature F, Khatibi S, Qomian F. The use of the Internet and its relationship with mental health and quality of life in high school students. *Clinical Psychology and Personality (Behavior Scholars)* 2017; 14(2): 103-13.
- 8.Mirzaeian B, Baazat F, Khakpour N. Internet addiction among students and its impact on mental health. *Journal of Technology and Communication in Educational Sciences* 2012; 1(2): 141-60.
- 9.Choi M, Park S, Cha S. Relationships of mental health and internet use in Korean adolescents. *Archives of Psychiatric Nursing* 2017; 31(6): 566-71.
- 10.Wartberg L, Kriston L, Kammerl R, Petersen K, Thomasius R. Prevalence of pathological internet use in a representative German sample of adolescents: results of a latent profile analysis. *Psychopathology* 2015; 48(1): 25-30.
- 11.Derus E. An exploration of the relationship between family functioning and adolescent sexual decision making Skills. Edmonton, Alberta: Thesis, Skills University of Alberta; 2009; 1-151.
- 12.Marlene T, Jessica V, Rika T, Susan W, Raed H, Sanjeev S. Attachment style and emotional eating in bariatric surgery candidates: The mediating role of difficulties in emotion regulation. *Eat Behav* 2015; 18: 36-40.
- 13.Yenet Q, Thomas R, Kwopil J, Tizn T, Sheinbaum N, Barrantes V. Impact of of attachment style on the 1-year outeome of persons with an at-risk mental state for psychosis. *Psychatr Res* 2015; 228(3): 849-56.
- 14.Mansor M, Dadsetan P. *Psychology*. Tehran: Roshd Publications; 2012; 1-336
- 15.Eichenberg C, Dyba J, Schott M. Attachment style, motives for use and Internet addiction. *Psychiatrische Praxis* 2017; 44(1): 41-6.
- 16.Mikulincer M, Florian V. Attachment style and affect regulation: Implications for coping with stress and mental health. *Blackwell handbook of social psychology: Interpersonal processes*; 2003; 535-57.
- 17.Lin MP, Ko HC, Wu JY. Prevalence and psychosocil risk factors associated with Internet addiction in a nationally representative sample of college students in Taiwan. *Cyberpsychology Behavior and Social Networking* 2011; 8(2): 230-41.
- 18.Shih-Ming L, I-Mei L. The relationship between attachment style and internet addiction. *Taiwanese Journal of Psychiatry* 2014; 28(4): 537-50.
- 19.Throuvala MA, Janikian M, Griffiths MD, Rennoldson M, Kuss DJ. The role of family and personality traits in Internet gaming disorder: A mediation model combining cognitive and attachment perspectives. *Journal of Behavioral Addictions* 2019; 8(4): 1-15.
- 20.Jackson DL. Revisiting sample size and number of parameter estimates: Some support for the N: qhypothesis. *Structural Equation Modeling* 2003; 10(1): 128-41.
- 21.Yaqoubi N, Mehdi N, Shah Mohammadi D. A epidemiological study of psychological disorders in urban and rural areas of Soomehsara city. *Journal of Thought and Behavior* 1996; 1(4): 55-63.
- 22.Amichai-Hamburger Y, Ben-Artzi E. Loneliness and Internet use. *Comput Hum Behav* 2003; 19: 71-80.
- 23.Young KS, Rogers RC. The relationship between depression and Internet addiction. *Cyber Psychology & Behavior* 1998; 1(1): 25-8.
- 24.Seabra L, Loureiro M, Pereira H, Montero S, Marina R, Esgalhado G, et al. Relationship between internet addiction and self-esteem: cross-cultural study in Portugal and Brazil. *Interacting with Computers* 2017; 29(5): 767-78.
- 25.Alavi S, ESLAMI M, MARACY M, NAJAFI M, JANNATIFARD F, REZAPOUR H. Psychometric properties of Yang Internet addiction test. *Behavioral Sciences* 2010; 13(4): 183-90.

26. Besharat MA. Normalization of adult attachment scale. Tehran: Research Report; 2011; 1-100
27. Benter PM. EQS 6 Structural equations program manual. Encino CA: Multivariate Software; 2005; 1-422.
28. Sobel ME. Asymptotic confidence intervals for indirect effects in structural equation models. In S. Leinhardt. Sociological Methodology. Washington Dc: American Sociological Association; 1982; 290- 312.
29. Hossin khani H. A Look at Adolescent Developments (Physical, Sexual, Cognitive, and Moral). Marefat 2006; 104: 1-10.
30. Zandipayam A, Davoudi I, Mehrabizade Honarmand M. The relationship between family emotional atmosphere and mental health with addiction to online games. Journal of Arak University of Medical Sciences 2019; 22(1): 115-25.
31. Mughnizadeh Z, Vafaei Najjar A. Investigating the relationship between attachment styles and internet addiction in students. Journal of Mental Health Principles 2017; 18(4): 220-6.
32. Flynn S, Noone C, Sarma KM. An exploration of the link between adult attachment and problematic Facebook use. BMC Psychology 2018; 6(1): 34.
33. Hashemi T, Ahmadi Z, Farajpour S. Providing a model for the structural relationships of Internet addiction styles with respect to the mediating role of self-esteem. Journal of Psychological Development 2020; 9(2): 91-100.
34. Zeratpishe V. Nozari Ardakani H, Nozari Ardakani M. Investigating the pathology of cell phone use among students. International Conference on Humanities, Psychology and Social Sciences Iran 2016; 1-13
35. Kohut H. The restoration of the self. New York: International Universities Press; 1992; 1-331.

The Mediating Role of Attachment Styles in the Relationship between Mental Health and Internet Addiction in Adolescents

Chaboki SA¹, Beliad MR^{1*}, Kakavand A², Tajri B¹, Zam F¹

¹Department of Psychology, Karaj Branch, Islamic Azad University, Alborz, Iran, ²Department of Psychology, Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran

Received: 02 Apr 2020

Accepted: 16 Aug 2020

Abstract

Background & aim: In recent years, computers and the internet have entered all aspects of human life. One of the problems that may arise is internet addiction, which has been reported as a new disorder with a number of related psychiatric disorders. This study aimed to Mediating Role of Attachment Styles in the relationship between Mental Health and Internet Addiction in adolescents.

Methods: The research method was descriptive and structural equation modeling(SEM). Participants were 310 high school students of Karaj in 2018-19, selected by purposive sampling. The instruments were the Goldberg and Hiller Health Questionnaires(1979), the internet addiction Questionnaire(Yang, 1998), and Attachment Styles(Hazan and Shaver, 1987). Data analysis was done using Pearson Correlation Coefficient and Sobel test .

Results: The results indicated that the direct effect of mental health and attachment styles on students' Internet addiction was significant at the level of 95% confidence ($p < 0.05$). The results correspondingly indicated an indirect relationship between mental health and students' Internet addiction mediated by attachment styles with 95% confidence ($p < 0.05$). In general, the results of the models revealed that all research scales have a good fit.

Conclusion: Based on these findings, it can be concluded that paying attention to a conscious parenting can lead to a secure attachment style. As a result, by creating mental health, the harm of internet addiction in adolescence can be prevented. Thus, to prevent internet addiction, it is necessary to consider the role of psychological factors such as insecure attachment styles

Keywords: Mental Health, Internet Addiction, Attachment Styles

*Corresponding author: Beliad MR, Department of Psychology, Karaj Branch, Islamic Azad University, Alborz, Iran
Email: belyad110@gmail.com

Please cite this article as follows:

Chaboki SA, Beliad MR, Kakavand A, Tajri B, Zam F. The Mediating Role of Attachment Styles in the Relationship between Mental Health and Internet Addiction in Adolescents. Armaghane-danesh 2020; 25(4): 544-557.